

A portrait of Una Griškeviča, a woman with shoulder-length blonde hair and bangs, wearing a white turtleneck and a red quilted jacket. She is looking slightly to the right of the camera with a gentle smile. The background is a soft-focus indoor setting with a plant and a wooden surface.

Una Griškeviča

Klavesīnā esmu iemīlējusies absolūti un uz mūžu!

SARUNA AR AINU KALNCIEMU

Izcilā klavesiniste, Starptautiskā Baha kamermūzikas festivāla idejas radītāja un dvēsele, Latvijas Mūzikas akadēmijas emeritētā profesore Aina Kalnciema savās mūziķes gaitās koncertējusi ne tikai smalkās koncertzālēs, bet arī rūpnīcu un fermu "sarkanajos stūrīšos". Pirms divdesmit pieciem gadiem viņa tika pati pie sava klavesīna, ko dēvē par savu labāko draugu. Un vēl Aina ir izskolījusi veselu plejādi izcilu mūziķu. Sarunā ar "Mūzikas Sauli" viņa stāsta gan par visu šo, gan citām aizraujošām savas dzīves epizodēm.

Una Griškeviča: Kāds bija ceļš uz jūsu muzikālo gaitu sākumu?

Aina Kalnciema: Noteikti gribu pieminēt savu vectēvu Robertu Eglentālu, manas mātes tēvu – viņš Latvijas laikā bija ievērojams kordirģents. Arhīvos un iespieddarbos informāciju par viņu var atrast, viņš bija aktīvs sabiedrisks darbinieks, organizēja un vadīja korus, un ir bijis pat Dziesmu svētku virsdirģents. Kara laikā viņš aizbrauca prom no Latvijas, un tā muzikālā linija acīmredzot nāk caur manu māti. Savukārt tēvs bija matemātiķis, viņš arī gleznoja. Mammai bija trīs māsas. Visas vienmēr ļoti daudz dziedājušas, kas pie latviešiem gan nav nekāds brīnums! (*smaida*) Mana mamma arī nedaudz spēlēja klavieres. Viņas divas māsas – lieliskas tautas meistarē audējas – darināja ļoti skaistus darbus: tepiķus, dvieļus, villaines un ko tik vēl nē. Bet mana māmiņa vairāk bija uz intelektuālo pusi, viņa bija tulkotāja un redaktore padomju laikā lielajā izdevniecībā "Liesma". Kad man bija kādi seši gadi, mamma no kaimiņiem blakusmājā iegādājās pianīnu, un tad, protams, abas meitas – mani un manu vecāko māsu – sūtīja mūzikas skolā. Māsai mācības ne pārāk veicās un ne pārāk patika, bet es aizgāju, kā saka, "pa taisno"! Skolotāji teica: "jā, jā, tev ir jāspēlē, jo ir dotības" – nu, kā jau tas notiek.

Uzreiz izlēmāt, ka gribat dzīvi saistīt ar mūziku?

Tiņa gados pretojos – nē, es nespēlēšu, man nepatīk vingrināties, jo tas ir briesmīgi un es to negribu. (*smejas*) Bet tad nāca tas, ko es tagad stāstu tiem audzēkņiem vecākiem, kas pie manis vērsās, – vajag **piespiest** vingrināties, jo pēc tam bērns pārmetīs – kāpēc tu mani nepiespiedi?! Mana māmiņa mani nevis piespieda, jo bija maigas dabas, bet lūdza – tu vismaz pabeidz to septīto klasi, un tad redzēsīm. Un tiešām – kad biju pabeigusi septīto klasi, man bija skaidrs, ka nevaru bez mūzikas.

Kur mācījāties pēc septītās klases beigšanas?

Sekoja mācības Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolā, tur paguvu spēlēt arī kopā ar orķestri, un tad jau visi it kā zināja – nu, Aina jau nepaliks te, Aina brauks prom. (*domā*)

Un jūs aizbraucāt?

Tik tiešām – es aizbraucu uz Pēterburgu, toreizējo Ļeņingradu, studēt konservatorijā. Starp citu, tur iestājos vispārējā konkursā, nevis ar kaut kādu republikas nozīmējumu. Protams, tas bija ļoti skaists laiks – milzu pilsēta, kultūras bagātība! Tajā laikā jau mūziķi neinteresējās par politiku, bet dzīvoja savā mūzikā, un mūziķus ļoti atbalstīja, par mācībām nevajadzēja maksāt, visi varēja mierīgi mācīties. Mums bija izveidojusies sava baltiešu kompānija, jo arī Pēterburgas Mākslas akadēmijā mācījās jaunieši no Baltijas. Mēs rīkojām savus vakarus un turējāties kopā.

Vai Pēterburgā turpinājāt apgūt klavierspēli?

Jā, bet mani interesēja arī ērģeles, un es beidzu arī ērģelēšanas klasi. Interesanti, ka pašā pēdējā mācību gadā mani liktenis saveda kopā ar profesori Nadeždu Golubovsku. Maziņa, tieviņa, viņa bija izcila personība – tāda, par kuru teic, ka viņa ir Mūziķe ar lielo burtu. Golubovska man reiz teica tā – zini ko, tev vajadzētu spēlēt klavesīnu! Protams, Pēterburgā neviens neko tādu nemācīja un neko nezināja par tādām lietām. Taču profese Golubovska zināja, jo viņa bija braukusi uz Parīzi, uz Berlīni un tur atradusi senu instrumentu, spēlējusi to un tad atklājusi, ka arī Ermitāžā stāv tādi klavesīni. Tos viņa izcēla ārā un rīkoja senās mūzikas vakarus!

Protams, es to nepieredzēju, jo tad, kad profesori satiku, viņa jau bija uz slimības gultas, bet – jā, viņa nez kāpēc teica, ka man vajag spēlēt klavesīnu. Toreiz domāju – kas tas tāds ir un kur es to dabūšu? (*smaida*) Taču sanāca tā, ka es pabeidzu Pēterburgas konservatoriju, atgriezos Rīgā un dabūju zināt, ka Latvijas filharmonijā vienā stūrī stāv vecs, liels, smags, noputējis instruments, ko pat neviens nepārbīda, jo – nevienam to nevajag. Izrādījās, ka tas ir klavesīns!

Kā tikāt pie šī instrumenta spēlēšanas?

Kad atgriezos no Pēterburgas, strādāju visur kur, arī bērnu mūzikas skolās un filharmonijā par koncertmeistari. Toreizējā filharmonijas direktore teica – varbūt tev vajadzētu vairāk to klavesīnu pamācīties un spēlēt, jo citādi viņš mums tur tā vienkārši stāv. Kur tad es to varēju pamācīties?...

Lai gan – pēc Pēterburgas konservatorijas beigšanas uz vienu gadu aizbraucu studēt Maskavā, kur mācījos pie pianista Rūdolfa Kerera un līdztekus pie Leonīda Roizmana – slavena ērģelnieka. Arī tur klavesīna nebija, tomēr viņš domāja, ka man varētu būt interesanti iemācīties to spēlēt. Tā nu pamazām sāku domāt, ka man jāpamēģina spēlēt šo instrumentu. Tolaik Rīgā darbojās flautists Alberts Račbaums, kurš man

reiz teica – varbūt uzspēlēsim seno mūziku? Kad sāku mēģināt, sapratu, ka tas ir kaut kas tāds, kas mani varētu interesēt, turklāt pamazām radās iespēja doties pastudēt uz ārzemēm.

Tas bija pirms vai pēc atgriešanās no Ļeņingradas?

Tad atkal mazliet jāatkāpjas pagātnē. Kad atgriezos no studijām Pēterburgā, Tovijs Lifšics – progresīvi domājošs mūziķis – pamanīja, ka man ir interese par klavesīnu, tāpēc "nogrāba" mani, lai es muzicētu kopā ar viņa vadīto Latvijas filharmonijas kamerorķestri, kas ļoti daudz spēlēja seno mūziku. Tā nu es esmu daudz kopā ar viņu spēlējis Latvijā un vieskoncertos – gan muzicējot kopā ar orķestri, gan solo spēlējot Baha koncertus. Mums bija ļoti liels un skaists brauciens uz toreizējo Dienvidslāviju, arī uz Maskavu.

Tā kā biju "kadrs", kuru interesē senā mūzika, mani iekļāva "Sojuzkoncert" (organizācija, kas rīkoja padomju mākslinieku turnejas PSRS robežās – *red. piez.*) listē, jo tie, kas nodarbojās ar klavesīna spēli, toreiz bija saskaitāmi uz vienas rokas pirkstiem. Padomju Savienībā 80. gados tika sapirkti diezgan daudzi klavesīni, taču – tie bija diezgan atšķirīgi no tiem, pie kādiem muzicē mūsdienās. Un tomēr – pateicoties nokļūšanai "Sojuzkoncert" sarakstos, es ar koncertiem apceļoju visu Padomju Savienību! Kopā ar vienu Maskavas kamerorķestri aizkļuvi pat līdz Kamčatkai, pabiju Magadanā un Dievs vien zina, kur... Tā ka tas laiks man bija ļoti ražīgs.

Ar Alģirdu Vizgirdu un Andrusu Mustonenu

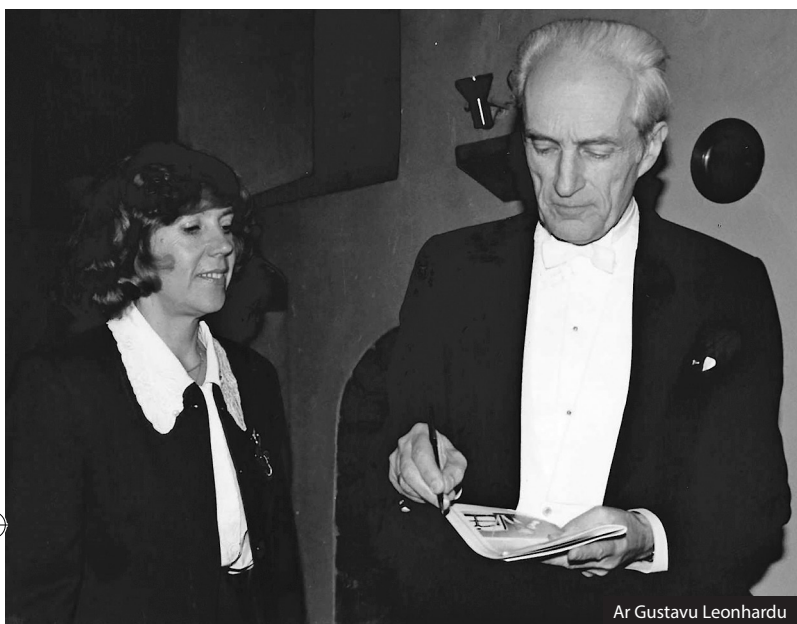
80. gadu beigās bieži koncertēju Ļeņingradas filharmonijā, kuras lielā zālē ir milzīga un ļoti skaista, ar brīnišķīgu akustiku. Šodien ar smaidu atceros, kā tur spēlēju solokoncertu – viena pati ar klavesīnu uz lielās skatuves, un skatītāju zālē pārpildīta! Koncerti regulāri notika arī Mazajā zālē. Tolaik cilvēki ļoti tiecās uz ērģelmūzikas un klavesīna koncertiem, uz seno mūziku vispār, un varēja redzēt, ka tas viss viņus ļoti pievelk, jo padomju šļāgeri visiem bija apnikuši.

80. gados Padomju Savienībā tika nopirkta arī divas klavesīnu kopijas. Kā tas notika, nezinu, bet man liekas, ka ļoti aktīvi tur

darbojās Aleksejs Ļubimovs. Šis fantastiskais cilvēks ir, var teikt, Padomju Savienībā pirmais "ogļracis", jo burtiski raka augšā seno mūziku. Būdams fenomenāls modernās mūzikas fans un atskaņotājs, viņš tajā pašā laikā devās arī pilnīgi pretējā virzienā – piedabūja, lai Maskavas filharmonija nopērk klavesīnu no tā paša meistara, no kura nācis mans instruments. Tajā laikā arī Ļeņingradas filharmonija nopirka klavesīna kopiju, un vienu – Kijeva. Rīgā vēl nekā tāda nebija.

Jums bijusi iespēja muzicēt ar visdažādākajiem māksliniekiem. Savulaik daudz uzstājos ar *Hortus musicus* un Andresu Mustoneņu, spēlējām arī duetā ar Andresu.

Savukārt 1988. gadā, kad jau sākās atmodas vēsmas, mēs ar Lietuvas flautistu Aļģirdu Vizgirdu un čellistu Tētu Jervi, diriģenta Nēmes Jervi brāļadēlu, nodibinājām "Baltijas trio". Tas ir absolūti neaizmirstami, kā koncertējām Baltijas valstīs, Dānijā, Francijā...

Ar Gustavu Leonhardu

Cilvēki mūsu koncertos cēlās kājās un sveica mūs asarām acīs, bija milzu ovācijas. Mums pašiem lija asaras, un bija tāda vienotības sajūta. Šajā trio muzicējām diezgan ilgi, aizbraucām arī uz Nīdu, kur notika vasaras festivāli. Kopš Tēts Jervi ar ģimeni pārcēlies uz Somiju, kur spēlē Lahti simfoniskajā orķestrī, viņam ir diezgan grūti atrast brīvu laiku, tāpēc pašreiz viss pieklusis.

Kad sākām darbību, uzrunājām komponistus visās trijās valstīs. No latviešu komponistiem jaundarbus sacerēja Juris Karlsons, Andris Vecumnieks, Rihards Dubra. Arī lietuviešu un igauņu komponisti sarakstīja lielisku mūziku. Igaunijā ierakstījām disku.

Diezgan ilgstoši muzicēju kopā ar Maskavas mūziķiem – orķestri "Maskavas virtuozī", kuru vada Vladimirs Spivakovs. Esmu daudz spēlējis ar orķestri *Musica viva*, ko vada slavenais čellists Aleksandrs Rudins; esam ar viņu spēlējis arī divatā.

Koncertdarbību aktīvi turpinu, muzicējot kopā ar Paulo Pandolfo, Baibu Skridi, Ivanu Monigeti, Sirku Lisu Kākinenu-Pilhu, Masimo Merčelli un citiem. Kopā ar *Musica viva* ierakstītais Jiržija Bendas Klavesīnkoncerta ieskaņojums saņēma balvu.

Jūs iesākat stāstīt par mācībām ārzemēs.

Jā, vispirms man izdevās aizbraukt uz Šveici pie Zuzanas Rūžičkovas. Noteikti gribu pieminēt šo dāmu, kas ir izcila personība. Klavesīns viņai bija absolūti viss. Pēdējos gados Rūžičkova par spīti savam lielajam vecumam sākusi rīkot konkursu Prāgā. Viņa tiešām ir apbrīnojams cilvēks, tāpat kā savulaik Vanda Landovska, slavenā poļu klavesīniste. Zuzana mani izsauca uz Šveici, kur vadīja meistarkursus. Man izdevās pamācīties arī Baha akadēmijā Štutgartē un Brēmenes akadēmijā; esmu bijusi uz kursiem Francijā un Holandē.

Vai tagad vēl atceraties, kurš no skolotājiem jums pirmoreiz ļāva spēlēt klavesīnu un kādas toreiz bija izjūtas?

Es pati sev ļāvu – attaisiju mūsu filharmonijas instrumenta noputējušo vāku un spēlēju. (*smejas*) Tas bija vēl vecajā Kaļķu ielas Kamerzālē, aiz tagadējā restorāna "Kaļķu vārti". Pamēģināju, un tā tas aizgāja.

Par izjūtām... Neko īpašu neatceros. Tas bija sagrabējis instruments, ļoti apšaubāmā kvalitātē, un pilnīgi citāds nekā klavieres vai ērģeles. Nebija gluži tā – ak, cik burvīgi! Taču tagad klavesīnā esmu iemilējusies absolūti un uz mūžu! (*smaida*)

Vēlāk Padomju Savienībā parādījās Vācijas Demokrātiskās Republikas klavesīni, ko ražoja mēbeļu rūpnīcā! Šos instrumentus nosūtīja uz Omsku, uz Arhangeļsku, un neviens nezināja, ko ar tiem iesākt. Un tad atradās tāda Kalnciema, kas kaut ko spēlēja un kurai teica – nu, tad tagad brauc un muzicē. Beigu beigās viss izvērtās forši, un šajās muzicēšanas gaitās bija daudz kuriozu. Taču cilvēki manu muzicēšanu uzņēma ļoti silti, un varēja redzēt, ka tā senā mūzika viņiem aiziet līdz sirds dziļumiem.

Vai atceraties kādus jocīgākus brīžus no savām muzicēšanas gaitām?

Reiz ar fagotistu Andri Arnicānu bijām aizbraukuši koncertēt uz Permu, kur galīgi nebija kā Ļeņingradas konservatorijas Mazajā zālē, uz kuru nāk inteliģenta un izglītota publika. Kā jau tas notika Padomju Savienībā, ķeksitīm vajadzēja divus koncertus – viens bija zālē, bet otru nācās spēlēt "sarkanajā stūrī" (tradicionāli tas ir pareizticīgo mājas svētstūris, kurā atrodas ikonas, bet padomju laikā šis jēdziens tika attiecināts uz telpu vai telpas daļu, kas domāta aģitācijai – *red. piez.*). Mūs aizved uz kopmītni. Andris Arnicāns, īsts džentlmenis, tērpies frakā, es – vakartērpā. Paveras durvis, un telpā iešļūc tante ritasvārkā un čībās ar ruļļiem matos. Lēnām salasās publika, kurai Andris svinīgā balsī saka – Antonio Vivaldi! (*smejas*) Jūs varat iedomāties to kontrastu!

Satriecošākais piedzīvojums bija tad, kad mani aizsūtīja, šķiet, uz Omsku. Ir ziema, ārā minus trīsdesmit grādu, manu mazo klavesīnu iebīda sagrabējušā autobusā un pa grubuļainu ceļu ved uz kārtējo ķeksiša koncertu. Aizved uz cūku fermu, kur koncerts atkal paredzēts "sarkanajā stūrī". Esmu iedzīta stūrī, jo neko nevaru darīt – ir jāspēlē. Domāju – vai tad mani liks pie cūkām, vai kā, bet tik ļauni nebija. Uz koncertu sanāca tādi krievu puīši vatņikos – paskatīties, kas tad te būs. Koncerts bija pusdienlaikā, un viņiem noteikti gribējās ēst. It kā kuriozi, it kā nožēlojami, bet tajā pašā laikā neaizmirstami. Protams, es vienmēr parunāju un pastāstu kaut ko, un arī šajā reizē tā darīju. Un tad redzēju, ka cilvēkiem acīs asaras. Pēc koncerta viņi nāca klāt un teica: "Meitiņ, jūs mums tādu dāvanu sagādājāt! Nekad dzīvē nebijām neko tādu dzirdējuši!" Tādos brīžos kaut kas sakustas, un tu saproti – tas ir pa istam! Tas ir labāk, nekā spēlēt noglaudītai buržuju publikai, kura pieklājīgi smaida un aplaudē, un uz koncertu nāk tāpēc, ka tas pieder pie viņu kultūras, bet līdz dvēselei viņiem tas neaiziet. Bet šādiem cilvēkiem, par kuriem stāstīju, tas tik tiešām ir vajadzīgs! Un tas paliek uz mūžu.

Droši vien esat muzicējusi ne tikai "sarkanajos stūrīšos".

Protams, turpat blakus esmu spēlējis Pulenka "Lauku koncertu" kopā ar Ļeņingradas simfonisko orķestri Aleksandra Dmitrijeva vadībā. Un arī tie ir absolūti neaizmirstami mirkļi. Daudz iznācis spēlēt ar igauņiem, lietuviešiem, ar vienu poļu orķestri joprojām turpinu sadarību.

Kāds bijis senākais vai varbūt neparastākais klavesīns, ko jums gadījies spēlēt?

Kad biju Francijā uz kursiem, spēlēju 18. gadsimta franču meistara Anrī Hemša (*Hemsch*) būvētu instrumentu, un man ļoti patika šis instruments! Man pašai ir 17.–18. gadsimta franču klavesīnbūves nama Blanšē (*Blanchet*) instrumenta kopija, uz kuras var spēlēt gan vācu mūziku, gan frančus un itāļus. Bet paši pirmsākumi ir holandiešu *Rückers* dinastijas darinājumi, un man pašai mājās ir arī vērdzīnēls – kopija, kas gatavota pēc Holandes meistarparaugiem. Starp citu, mūsdienās tiek izgatavots neiedomājams daudzums klavesīnu kopiju, un pat mēdz jokot, ka Holandē uz katras ielas ir vismaz viens klavesīnbūves meistars. (*smaida*)

Ar Imantu Ziedoni, Edīti un Imantu Kokariem

Vai jums pašai ir izdevies redzēt klavesīna tapšanas procesu?

Jā, man Brēmenē laimējās satikt klavesīnbūves meistarū Martinu Skovroneku (starp citu, Gustavs Leonhards ārkārtīgi cienīja viņu instrumentus), un uz viņa instrumentiem mūziķi gaidīja rindā desmit divpadsmit gadu – tie, kas varēja atļauties par to maksāt.

Esat vairākkārt teikusi, ka jūsu autoritāte ir Gustavs Leonhards. Kā ar viņu iepazīnāties?

Laikam vispirms viņu sastapu koncertos kā klausītāja. Pirms Leonhards atbrauca uz Rīgu, lai piedalītos Starptautiskajā Baha kamer-mūzikas festivālā, viņš jau bija viesojies Tallinā pie Mustonena, un tā kā tur nebija instrumenta, es no Rīgas viņam vedu savējo. Viņš noteikti bija viena no manām autoritātēm – kā klavesinists un kā senās mūzikas speciālists vispār.

Tagad tikai varu izteikt nožēlu par to, ka daudzi augstākās raudzes meistari, kas braukuši uz festivālu, nav īsti pamanīti... Man nepatīk tās kliezdošās reklāmas, kas ir uz katra staba, ka tāds un tāds mākslinieks ir vienreizējs, unikāls, ka koncerts skanēs vienīgo reizi; es nelieku informāciju par festivālu katrā žurnālā, jo vienkārši nevaru to atļauties. Taču ar pilnu atbildību varu teikt, ka tie mākslinieki, kas uz šejieni braukuši, ir bijušas pilnīgas un absolūtas pērles, visaugstākās raudzes – Freiburgas baroka orķestris, Žordi Savaļs, *Le Concert des Nations*, arī “Brēmenes Vācu kamerfilharmonija”, *L'Arpeggiata*, *Collegium Vocale Gent* un daudzi, daudzi citi. Arī Paulo Pandolfo ir viena no zvaigznēm – tik kautrīgu, atturīgu un audzinātu cilvēku vēl vajag pameklēt. Un kad viņš spēlē, tu nevari atturēties no tā, ka birst asaras – cik tas ir skaisti! Pa šiem gadiem pie māksliniekiem esmu novērojusi vienu lietu, kas man ļoti patīk – jo tu esi augstākās klases mākslinieks, jo pieticīgāks cilvēks. Un jo vairāk sevi afixē un visur baksti, tas nozīmē, ka tev laikam kaut kā trūkst. Arī Žordi Savaļs ir tik vienkāršs!

Kad sapratāt, ka gribat rīkot savu festivālu?

Kad pati sāku muzicēt, senā mūzika vēl īpaši neskanēja. Viss sākās ar Reiterna namu un manu klavesīnu, kas tur stāvēja bez darba, vajadzēja viņu likt pie lietas. Sākumā turpat Reiterna nama pagrabiņā sāku organizēt koncertus. Atceros, kā vienā no pirmajiem koncertiem uzstājās Baibiņa (vijolniece Baiba Skride – *aut. piez.*) ar mūsu. Cik tad viņām toreiz bija gadu, tādi mazi skuķi... Tie bija tādi bezmaksas literāri izglītojoši vakari ar mūziku, kas publikai ļoti patika. Aicināju interesantus cilvēkus – Pēteri Kļavu, Māru Zālīti, Juri Vecvagaru, reiz bija arī muzikologs Jānis Torgāns, viesojās nu jau aizsaulē esošais Edgars Imants Siliņš. Vienreiz bija arī Vaira Viķe-Freiberga, kuru toreiz vēl daudzi nemaz nezināja. Daudziem rīdziniekiem atmiņā palikuši Zvaigžņu dienas vakari, kur uzstājos kopā ar dzejnieku Imantu Ziedoni, un šie epifāniju vakari turpinājās desmit gadu. Brauca koncertēt arī pazīstami mūziķi no Vācijas, kuriem vajadzēja samaksāt; vairākkārt mainījās nama vadība, tāpēc man ienāca prātā, ka varētu rīkot fes-

tivālu, kam piesaistītu līdzekļus. 2001. gadā turpat Reiterna nama pagrabiņā sarīkojām pirmo festivālu, kas bija ļoti maziņš – četri koncerti. Sapratām, ka telpas ir par mazu, un tad pamazām pārcēlāmies uz citurieni. Atradu ļoti skaistu vietu, kas tikko bija izremontēta – Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja Kolonnu zāli – ar ļoti labu akustiku, un muzeja direktore Klāra Radziņa mūs ļoti laipni uzņēma. Pamazām arī tur kļuva par šauru, un tad pārcēlāmies uz Melngalvju namu, kas toreiz vēl bija pieejams un kur notika tie skaistie un neaizmirstamie koncerti. Festivāla koncerti notikuši arī Lielajā ģildē un Mazajā ģildē, Anglikāņu baznīcā un Sv. Jāņa baznīcā. Reiz koncertu rīkojām Rīgas Domā – kad uz festivālu atbrauca Tons Kopmans, viens no mūzikas metriem. Toreiz

Ar Baibu Skridi un Reno Kapisonu

viņš spēlēja ērģeles, un tie, kas atnāca uz koncertu, bija, kā tagad moderni teikt, šokā, jo Tons to darīja pilnīgi citādi – mūsu lielās, romantiskās ērģeles viņš tā sareģistrēja, ka likās – tās ir baroka ērģeles!

Šogad festivāls notiks septiņpadsmito reizi, un noturēties šajā konkurencē, visā šajā jūklī... Varbūt festivāls ir mazāk pamanāms, bet nekas nav apstājies. Tagad ir tik daudz lēto šovu, ka cilvēkiem grūti orientēties. Bet manam festivālam ir sava niša – ar augstu kvalitāti, noturību un entuziasmu. Man pašai nākas veikt gan mākslinieciskās vadītājas, gan menedžeres, gan tehniskā darbinieka pienākumus.

Bet ir milzīgs gandarījums, jo visi mākslinieki, kas te bijuši, grib braukt pie mums atkal. Rīga jau ir brīnišķīga kultūras pilsēta, un mūziķi to jūt. Esmu pateicīga publikai, kas nāk gadiem, saprot un atbalsta šo mūziku!

Mūziķiem reizēm ir tendence piedēvēt savam instrumentam cilvēcīgas īpašības: seksīgākais, gudrākais, skanīgākais... Kā jūs raksturotu klavesīnu?

Neko tādu par klavesīnu neesmu dzirdējusi, ka viņu tā īpaši dēvētu... (*smejas*) Mans klavesīns man ir ļoti miļš! Tas ir tāds ins-

truments, kam ļoti maz metāla daļu, ja nu vienīgi stīgas, līdz ar to tas ir dabisks, viņš runā un atceras. Man klavesīns ir īsts draugs – es varu ar viņu aprunāties, vienmēr pasaku paldies pēc tam, kad esmu pāstrādājusi. Pret klavesīnu izturos kā pret līdzvērtīgu partneri. Tā nav nekāda mēbele; tas ir objekts, kurš runā. Un ja es pret viņu izturos ar pietāti, tad viņš prot ļoti skaisti runāt. (*smaida*)

Cik ilgi esat kopā ar savu labāko draugu?

Esam kopā kopš 1991. gada, un tas joprojām atrodas Mencendorfa namā. Mājās man ir vērdzīnēls un flīģelis; klavesīnam mājās vienkārši nebūtu vietas.

Kad sāku braukāt apkārt un koncertēt uz instrumentiem, kas patiesībā bija izgatavoti no skaidu plāksnēm un kam vienīgās istās

detalās bija plektri, es ar tiem gan sadzīvoju tīri labi, taču sapratu, ka ilgojos pēc sava instrumenta. Šķiet, 1989. gadā Utrehtā nokļuva mūzikas instrumentu izstādē. Staigāju un skatījos, un tur bija tādi instrumenti, tādi klavesīni un tādi meistari! Piegāju pie viena otra aprunāties, stāstīju, ka esmu no Padomju Savienības, no Latvijas, ka spēlēju klavesīnu. Visi tā līdzjūtīgi noskatījās, bet tad viens vīrs – Neiperta kungs no Bambergas – pret mani izturējās ļoti nopietni, jo viņš jau bija sadarbojies ar Alekseju Ļubimovu Maskavā. Tur viņam bija izdevies pārdot savu instrumentu, un, iespējams, viņš domāja, ka arī Latvijā izdosies pārdot, tāpēc teica – labi, es padomāšu. Tā padomāšana izvērtās tā, ka piepeši pēc gada saņēmu ziņu, un instruments ar kuģi tika pievests klāt. Kopš tā laika man ir savs instruments. Skaists stāsts, jo tā notiek tikai tad, ja Dievs tā vēlēties.

Vai klavesīns, ko nekad neesat spēlējis, jūs pieņem uzreiz?

Uzreiz tas nenotiek, jo instrumenti ir ļoti dažādi. Ar klavierēm ir daudz vieglāk, bet klavesīna taustiņu un spēles veida atšķirība ir diezgan liela. Dažs instruments padodas ļoti ātri, bet dažam vajag laiku, kamēr tu viņu saproti.

Vai jums ir izdevies palīdzēt saprast un iemīlēt klavesīnu tiem, kas šā instrumenta spēli apgūst pie jums Mūzikas akadēmijā?

Šobrīd man ir diezgan daudz studentu, bet tie pamatā ir pianisti, kam obligātais priekšmets ir klavesīns; nāk arī daži ērgelnieki. Savukārt III un IV kursā ir studenti, kas grib kā izvēles priekšmetu apgūt nevis, piemēram, orķestra instrumentēšanu, bet klavesīnu. Šogad man ir ļoti bagātīga klase un interesanti audzēkņi, un arī pagājušogad bija interesanti, jo pie manis mācījās jaunie pianisti Georgijs Osokins un Daumants Liepiņš. Jo talantīgāks audzēknis, jo interesantāk ar viņu ir strādāt! Ar talantīgiem cilvēkiem ir tā, ka viņus interesē viss, kas nāk priekšā. Varbūt viņš nekad nebūs klavesīnists, taču viņu interesē piesitiens, artikulācija, un tad ir aizraujoši strādāt.

Man ir liels prieks, ka varu studentiem iedot zināšanas, kas vajadzīgas arī pianistiem, atskaņojot Skarlati un Bahu, Hendeli vai vēl kaut ko no senās mūzikas. Vislielākais gandarījums ir tad, kad satieku savus bijušos audzēkņus, kas saka – vai, cik labi, ka jūs man parādījāt to un to, ko tagad varu iemācīt pats saviem audzēkņiem. Ir bijuši arī studenti, kas klavesīnspēli mācījušies nopietnāk. Daži no viņiem tagad ir ārzemēs, kur ļoti labi iekārtojušies un turpina dzīvi un karjeru. Diemžēl Latvijā tā telpa ir tik maza... Kad tu dabū klavesīnista diplomu, nu, ko tu darīsi šeit, Latvijā? Bet ārzemēs klavesīnistiem ir milzīgs piedāvājums. Mēs par tādu darba piedāvājumu un atalgojumu varam tikai sapņot... Turklāt latviešu mūziķi Eiropā kotējas ļoti labi, jo esam talantīga nācija. (*smaida*)

Vai ir kādi audzēkņi, ar kuriem īpaši lepojaties?

Jūs laikam gaidāt, ka pieminēšu Ievu Salieti? Jā, viņa dažus gadus pie manis mācījās, un man par Ievu ir patiess prieks. Viņa ir talantīgs cilvēks, un viņai arī ir izdevies savu sapni īstenot, mācoties Vācijā un Šveicē. Kad uzturies tur gadu vai divus, rodas visādi kontakti, un tad ir gan darbs, gan iespējas. Tas ir ļoti vērtīgi, viņa sevi ir atradusi un nostabilizējusies. Vēl man ir prieks par Ģertrūdi Jerjomenko – uzcītīga meitene, kas cīnās par vietu dzīvē. Mana studente bija arī Liene Stradiņa, kas tagad dzīvo Holandē, un Elina Gocuļaka, kas tagad dzīvo un strādā Šveicē – ļoti talantīgs un jauks cilvēks, man par viņu liels prieks. Tā ir liela un skaista daļa no manas dzīves – mani studenti!

Vai jums atliek laika arī tīri sievišķīgām lietām – kulinārijai, dārzam, ceļošanai?

Ceļojumiem pietiek laika, jo man ļoti patīk ceļot! Un, kā jau normālam latvietim, man patīk daba. Tāpēc prieks, ka mums pieder lauku īpašums Jaunpiebalgā – veca lauku māja, pie kuras izrakām trīs dīķus. Tur ir

Ar flautistu Masimo Merčelli

klusums un tik skaista daba! Nesanāk jau arī pa tām vasarām tik bieži turp aizbraukt, jo vai nu man ir koncertbraucieni, vai arī gribas kaut kur aizceļot vienkārši tāpat. Ļoti patīk Horvātijā atpūsties pie jūras. Tur vide un cilvēki ir burvīgi!

Vispār jau man ir vēl arī Jaunmoku pils festivāls, kam šogad aprit desmit gadu. Toreiz to ideju uzņēma ar sajūsmu, un pils kolektīvs pie šī projekta darbojas ar lielu prieku. Pati tur Baha festivāla ietvaros tagad organizēju vakara koncertus, kuros muzicējuši gan ārzemju, gan mūsu pašu mākslinieki. Labs kontakts man izveidojies ar Kuldīgu, kur notiekošie koncerti, sākot ar šo gadu, oficiāli tiek iekļauti Baha festivāla programmā. Kuldīga jau ir apbrīnojama ar savu kultūras mīlestību – kas tik tur viss nenotiek...

Un atkal jau mēs nonākam pie darba...

Jā! (*smejas*) Kā jau teicu, man ļoti patīk ceļot, esmu apceļojusi visu Eiropu, pabijusi arī Ķīnā un Austrālijā. Bieži ceļoju darba dēļ, jo darbojos kā biedre divās nozīmīgās organizācijās. Viens ir Eiropas senās mūzikas tīkls *REMA*, kas apvieno septiņdesmit biedru no visām Eiropas valstīm – koncertorganizācijas un senās mūzikas festivālus. Šajā organizācijā iedibinājām skaistu tradīciju – Eiropas senās mūzikas dienu, kas tiek svinēta Baha dzimšanas dienā – 21. martā. Ir tāda atsaucība, saņemam ziņas pat no Dienvidamerikas kolēģiem, kas grib piedalīties! Šim pasākumam ir tiešām kolosāls apgrieziena! Otra organizācija ir *NORDEM* – Ziemeļvalstu senās mūzikas tīkls, kurā no Baltijas valstīm Latvija pagaidām ir vienīgā.

Un atlikušajā brīvajā laikā?

Kāds nu brīvais laiks... Man ļoti patīk suni. Vīra vaļasprieks ir medības, un mīlestība uz suņiem man ir viņa iemācīta. Pirmais suns mums bija Latvijas dzinējsuņu kucīte, ļoti mīļa. Pēc tam bija garspalvainais taksītis, un beidzamais suns – amerikāņu buldogs, kas pirms gada aizgāja. Tas man bija tik mīļš suns! Tagad domājam, ka atkal vajadzētu ņemt sunīti, jo mēs bez viņiem nevaram. Kādreiz tev nav īsti labi, esi bēdīgs vai dusmīgs, un tad pienāk sunītis – tik mīļš, ka uzreiz kļūst labāk!

Kā ar kulināriju?

Kā jau teicu, mans vīrs ir mednieks, tāpēc tā kulinārija ir uz medījumu pusi. (*smaida*) Daudz laika kulinārijas brīnumiem neatliek, bet ik pa brīdīm gatavoju, jo ēst jau gribas. Brīžiem ir tik daudz medījumu gaļas, ka nezīnām, kuriem draugiem dot. Starp citu, Latvijas Radio 3 "Klasika" meitenes ļoti labi to zina, reiz es viņām aiznesu veselu katlu ar sautētu brieža gaļu. Un jā, man ir savas receptes, kā es gatavoju. Ļoti garšīgi! Par pavārgrāmatu gan nedomāju, šim lietām pieeju radoši.

Un vēl brīvajā laikā man ļoti patīk kustēties. Kad bija suniņi, katru rītu gājām uz tuvējo mežu skriet un vingrot. Tagad braucu ar velosipēdu un peldu. Reizēm mūsu dīķos jau esam iegāzušies aprīlī, un tepat Juglas ezerā peldam vēl rudenos. Mums ar vīru tas dikti patīk. Man vajadzīga dzīvība, vajadzīgas kustības – es bez tā nevaru! 🐾

